

Fiskalna i monetarna politika

Matovinović, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:112710>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ

Stručni studij **Poslovanje i upravljanje**
Usmjerenje: **Poslovna ekonomija i financije**

ANTONIO MATOVINOVIĆ

FISKALNA I MONETARNA POLITIKA

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2019.godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić
Preddiplomski stručni studij
Poslovanje i upravljanje

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

FISKALNA I MONETARNA POLITIKA

Mentor:

Zlatko Rešetar, univ. spec. oec.

Naziv kolegija:

MAKROEKONOMIJA

Student:

Antonio Matovinović

JMBAG studenta:

0149220007

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Makroekonomske politike.....	2
3. Monetarna politika.....	3
3.1. Hrvatska narodna banka.....	7
3.2. Europska središnja banka.....	10
4. Fiskalna politika.....	14
4.1. Fiskalna politika u EU.....	17
4.2. Fiskalna politika u RH.....	19
5. Zaključak.....	21
6. Izjava o akademskoj čestitosti.....	22
7. Životopis.....	23
Popis literature.....	24
Popis tablica.....	26
Popis grafikona.....	26
Popis slika.....	26

Fiskalna i monetarna politika

SAŽETAK

Tema ovog rada je monetarna i fiskalna politika, odnosno njihov nastanak i razvoj, kako u Republici Hrvatskoj tako i u Europskoj Uniji. Cilj ovog rada bilo je proučiti iz čega su monetarna i fiskalna politika nastale, koji su njihovi osnovni ciljevi i funkcije, kako se implementiraju u Europskoj Uniji, ali i kako se odražavaju u Republici Hrvatskoj. Tijekom izrade ovog rada korištene su deskriptivna, kompilacijska, komparativna, povijesna i ostale metode. Literatura koja je bila korištena u ovom radu zasniva se na knjigama, znanstvenim člancima, priručnicima i relevantnim internetskim izvorima. Rad je podijeljen na pet osnovnih cjelina. Prva cjelina je uvod. U drugoj cjelini objašnjeni su instrumenti makroekonomije odnosno makroekonomske politike. Treća cjelina bavi se monetarnom politikom, glavnim tijelom monetarne politike u Republici Hrvatskoj odnosno Hrvatskom narodnom bankom, ali i glavnom institucijom monetarne politike u Europskoj Uniji odnosno Europskom središnjom bankom. Četvrta cjelina opisuje fiskalnu politiku, te se dijeli na fiskalnu politiku u Republici Hrvatskoj i fiskalnu politiku Europske Unije. U petoj, posljednjoj cjelini iznesen je zaključak. Na kraju ovog rada nalaze se popisi literatura, te popisi tablica i grafikona koji su korišteni za izradu ovog završnog rada.

Ključne riječi: Monetarna politika, Europska Unija, Republika Hrvatska, fiskalna politika, makroekonomske politike.

Fiscal and monetary policy

ABSTRACT

The topic of this paper is monetary and fiscal policy, respectively their emergence and development, both in Republic of Croatia and European Union. The main goal of this paper was to study from where are monetary and fiscal policy came from, what are their main goals and functions, and how are they implemented in the European Union, but also how they reflect on Republic of Croatia. Descriptive, compilation, comparative, historical, and other methods were used in the preparation of this paper. The literature used in this paper is based on books, scientific articles, manuals, and relevant online sources. The paper is divided into five basic sections. The first part is introduction. The second part explains the macroeconomic instruments and macroeconomic policies. The third part is about monetary policy, the main body of monetary policy in Republic of Croatia and the Croatian national bank, but also the main institution of monetary policy in European Union which is European central bank. The fourth section describes fiscal policy and it is divided into fiscal policy in Republic in Croatia and the fiscal policy of the European Union. In the fifth, last section, a conclusion is presented. At the end of paper there are lists of references and lists of tables and charts that are used to create this final paper.

Key words: Monetary policy, European Union, Republic of Croatia, fiscal policy, macroeconomic policies.

1. Uvod

Tema ovog rada su monetarna i fiskalna politika kako Europske Unije, tako i Republike Hrvatske. Sukladno tome, možemo reći da su to dvije najbitnije makroekonomske politike. Monetarna politika predstavlja cjelinu ekonomske politike kojom središnja državna banka uređuje cjelokupnu ponudu novca zbog postizanja različitih ciljeva, dok se fiskalna politika može definirati kao svjesna promjena državnih prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike.

Kao glavni nositelji monetarne politike u Republici Hrvatskoj i Europskoj Uniji djeluju Hrvatska narodna banka i Europska središnja banka, respektivno. Na čelu Hrvatske narodne banke djeluje njen guverner, dok Europska središnja banka ima tri tijela koja vladaju, a to su upravno vijeće, izvršni odbor i opće vijeće.

Kod fiskalne politike važno je napomenuti njene glavne ciljeve, a to su: razvoj domaćih proizvoda, stabilnost cijena, stabilnost domaćih proizvoda, te pravednu raspodjelu dohotka i bogatstva. Isto tako, moguća su dva učinka fiskalne politike, a to su: ekspanzivna fiskalna politika i restriktivna fiskalna politika.

Nadalje, valja napomenuti kako je fiskalni sustav Europske Unije izrazito složeniji od samog sustava Republike Hrvatske, što je i objašnjeno u poglavljima fiskalne politike u Europskoj Uniji, te fiskalne politike u Republici Hrvatskoj.

2. Makroekonomske politike

Makroekonomija je grana ekonomije koja se bavi razvojem ukupnih mogućnosti ekonomije. Drugim riječima, ona se bavi otkrivanjem ukupne razine proizvodnje, te zaposlenosti i cijenama u nekoj državi. Glavni ciljevi makroekonomije su poticanje rasta proizvodnje, povećanje zaposlenosti i održavanje stabilnosti cijena.

Sama tema ovog rada su instrumenti makroekonomije, odnosno makroekonomske politike. Makroekonomske politike možemo podijeliti na: fiskalnu politiku, monetarnu politiku, vanjskotrgovinsku politiku te politike dohodaka. Dok će fiskalna i monetarna politika biti razrađene u nastavku rada, u ovom poglavlju biti će rečeno osnovno o vanjskotrgovinskoj politici i politici dohodaka.

Što se tiče vanjskotrgovinske politike, ona predstavlja skup mjera i instrumenata kojima zemlja kontrolira razmjenu proizvoda i usluga sa inozemstvom. Nadalje, sve države na svijetu sudjeluju u globalnom gospodarstvu i u cilju im je da budu povezane kako razmjenom, tako i financijama. Sama vanjskotrgovinska politika sastoji se ponajprije od: politike razmjene, sustavima deviznih tečajeva i usklađivanju makroekonomskih politika. Što se tiče politika razmjene one se sastoje od kvota i carina te različitih propisa koji djeluju na poticanje i ograničavanje uvoza i izvoza. Sustav deviznih tečajeva utječe na međunarodnu razmjenu zemlje te određuje cijenu vlastite valute koja je izražena u valutama drugih država. Kako bi države regulirale vlastita tržišta deviza koriste se različitim sustavima, prema tome postoje sustavi koji dopuštaju samo ponudi i potražnji da postavljaju devizne tečajeve, dok drugi mogu određivati fiksne devizne tečajeve za druge valute. Za usklađivanje makroekonomskih politika voditelji središnjih banaka se sve više dogovaraju iz razloga jer se fiskalne i monetarne politike određene države mogu pretočiti i tako utjecati na druge države.

Politike dohodaka sastoje se od kontrole nadnica i cijena, te se mogu koristiti u drastičnim vremenima poput ratova. One su se primjenjivale iz razloga što fiskalna i monetarna politika ponekad može biti izrazito skupa. Isto tako, većina ekonomista smatra da su ove politike beskorisne i ne mogu smanjiti inflaciju, tako da se ona koristi samo u situacijama opasnosti i rata.

3. Monetarna politika

Monetarna politika predstavlja cjelinu ekonomske politike kojom središnja državna banka uređuje cjelokupnu ponudu novca zbog postizanja različitih ciljeva.

Glavni ciljevi monetarne politike su prije svega stabilnost cijena, ostvarivanje ujednačenog i održivog gospodarskog rasta te dostizanje visoke razine zaposlenosti.

Posebno treba istaknuti stabilnost cijena kao osnovni cilj monetarne politike iz razloga što je ona glavni uvjet kako bi se gospodarstvo razvijalo. “Općenito, stabilnost cijena u kontekstu cilja monetarne politike ne znači da stopa inflacije treba biti jednaka nuli, već se taj cilj obično tumači kao ostvarivanje blago pozitivne stope inflacije u dužem razdoblju.”

(<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi>) [pristupljeno 22.09.2019]

Do provođenja same monetarne politike dolazi se primjenjivanjem različitih instrumenata i mjera koji su neophodni da bi se ciljevi i zadaće monetarne politike ostvarile. Kao osnovni instrument monetarne politike mogu se navesti devizne intervencije. One se provode putem deviznih aukcija koje su povremene i pomoću njih središnja banka može kupiti ili prodati devize bankama, te su one osnovni instrument kreiranja novca i očuvanja stabilne inflacije.

Što se tiče Republike Hrvatske, osnovni instrumenti monetarne politike su:

- Operacije na otvorenom tržištu
- Stalno raspoložive mogućnosti
- Obavezna pričuva
- Ostali instrumenti i mjere

Operacije na otvorenom tržištu imaju bitnu ulogu kako bi nacionalna središnja banka utjecala na profitabilnost bankarskog sustava, te kako bi pratila kretanja kamatne stope na tržištu novca. U najvećoj mjeri operacije na otvorenom tržištu povezuju se sa kupovinom ili prodajom različite imovine, to npr. mogu biti devize, vrijednosni papiri ili čak odobravanje kredita bankama.

Nadalje, moguće su dvije situacije u kojima nacionalna središnja banka može utjecati kako na povećanje, tako i na smanjenje kamatne stope. Smanjenje kamatne stope središnja banka istiskuje tako da kupuje imovinu od banaka ili im odobrava kredite, dok povećanje kamatne stope središnja banka istiskuje prodavanjem imovine bankama ili prikupljanjem samih depozita od banke.

Operacije na otvorenom tržištu mogu se raščlaniti na povratne operacije i konačne operacije. Povratne operacije mogu se opisati kao one operacije sa već unaprijed utvrđenim rokom dospijeca. To bi na primjeru najbolje opisalo odobravanje kredita bankama, jer se na utvrđeni datum kupnje ili prodaje odmah ugovara i transakcija povratne kupnje ili prodaje. U drugom slučaju, konačne operacije predstavljaju operacije kod kojih nema povratne kupovine ili prodaje. Kod konačnih operacija valja napomenuti da se kamatna stopa ne dogovara.

Isto tako, još jedna podjela operacija na otvorenom tržištu može se raščlaniti po vremenu ili potrebi. Pa tako postoje: redovite operacije, operacije prilagodbe, te strukturne operacije. Redovite operacije predstavljaju one operacije koje su poznate i unaprijed određene. Operacije prilagodbe predstavljaju one operacije koje se koriste po potrebi. Zadnje, strukturne operacije koriste se kada su potrebne strukturne promjene u likvidnosti.

Nadalje, stalne raspoložive mogućnosti predstavljaju mogućnost kreditnim institucijama tj. bankama da posude ili deponiraju određena sredstva od Hrvatske narodne banke. Hrvatska narodna banka omogućuje drugim kreditnim institucijama ovakav instrument na dva načina: prekonoćni kredit ili prekonoćni depozit. Što se tiče prekonoćnog kredita on se može odobriti na kraju radnog dana na zahtjev banke, može se koristiti svakodnevno, kamatna stopa mu iznosi 2,50% i dospijeca mu je prekoročno. S druge strane, karakteristike prekonoćnog depozita su: višak sredstava može se deponirati kod Hrvatske narodne banke na kraju radnog dana, također se kao i prekonoćni krediti mogu koristiti svakodnevno, te im je dospijeca prekonoćno, ali razlikuju se u kamatnoj stopi koja kod prekonoćnog depozita iznosi 0,00%.

Obavezna pričuva ima potpunu transparentnost nad novčanom ponudom te osigurava stabilnost monetarne politike, ali i profitabilnost bankarskog sustava i neometano plaćanje. Drugim riječima, obavezna pričuva je osiguranje od kreditnih institucija tj. banaka da određenu svotu primljenih sredstava zadrže na računima kod Hrvatske narodne banke, poput primljenih kredita ili oročenih depozita.

“Osnovica za obračun obavezne pričuve sastoji se od:

- Kuskog dijela, koji obuhvaća kunske izvore sredstava, primljene depozite u kunama s valutnom klauzulom i bez nje, izdane dužničke vrijednosne papire u kunama, hibrdine i podređene instrumente u kunama s valutnom klauzulom i bez nje, te ostale financijske obveze u kunama
- Deviznog dijela, koji obuhvaća devizne izvore sredstava, primljene depozite i kredite, obaveze po izdanim vrijednosnim papirima u devizama osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, hibridne i podređene instrumente u devizama i ostale financijske obveze u devizama.

(<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/instrumenti/obvezna-pricuva>)

[pristupljeno 26.09.2019.]

Ostale karakteristike osnovice za obračun obavezne pričuve su: stopa pričuve iznosi 12%, na iznose obavezne pričuve Hrvatska narodna banka ne plaća naknadu, kunski dio izračunava se posebno, kao i devizni dio, postotci izdvajanja kuskog dijela su 70%, a deviznog dijela 0%, razdoblje održavanja je mjesec dana a kreće sa drugom srijedom u mjesecu i traje do utorka sljedećeg mjeseca.

Ostali instrumenti i mjere predstavljaju pomoć pri provođenju monetarne politike Republike Hrvatske, odnosno monetarne politike Hrvatske narodne banke. Trenutačno je određena mjera pod nazivom minimalno potrebna devizna potraživanja. To su mjere održavanja devizne profitabilnosti kreditnih institucija i one su trenutno na 17% deviznih obaveza.

Nadalje, također bitna stavka monetarne politike Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke je tečajna lista. Tečajna lista predstavlja listu koju svakodnevno Hrvatska narodna banka regulira na osnovu ugovorenog prometa i tečaju stranih valuta. Naime, kako bi ostvarila svoj primarni cilj, a to je stabilnost cijena, Hrvatska narodna banka regulira tečaj kune prema euru. Itekako je ovo područje osjetljivo, iz razloga što su ovakva gospodarstva Europske Unije kao što je Republike Hrvatske osjetljivo na promjene tečaja, te je povezano sa inflacijom.

Republika Hrvatska upravlja režimom fluktuirajućeg tečaja na način da tečaj kune nije striktno fiksiran prema određenoj stranoj valuti, nego se nesmetano formira na deviznom tečaju, dakle, tečaj varira s obzirom na ponudu i potražnju deviza na njihovom tržištu. Uloga Hrvatske narodne banke je da se uključi u rad tog istog tržišta i spriječi oscilacije i drži tečaj relativno stabilnim.

Na sljedećoj slici, prikazana je zadnja tečajna lista Hrvatske narodne banke, broj 187. Ona je utvrđena 26. rujna 2019. godine, a kreće se primjenjivati 27. rujna 2019. godine. Na njoj možemo vidjeti tečajeve osnovnih valuta i iznose u kunama za kupovne, srednje i prodajne devize.

Država	Šifra valute	Valuta	Jedinica	Kupovni za devize	Srednji za devize	Prodajni za devize
Australija	036	AUD	1	4,563101	4,576831	4,590561
Kanada	124	CAD	1	5,095657	5,110990	5,126323
Češka	203	CZK	1	0,285790	0,286650	0,287510
Danska	208	DKK	1	0,989148	0,992124	0,995100
Mađarska	348	HUF	100	2,208392	2,215037	2,221682
Japan	392	JPY	100	6,273876	6,292754	6,311632
Norveška	578	NOK	1	0,745843	0,748087	0,750331
Švedska	752	SEK	1	0,692533	0,694617	0,696701
Švicarska	756	CHF	1	6,791553	6,811989	6,832425
Velika Britanija	826	GBP	1	8,320857	8,345895	8,370933
SAD	840	USD	1	6,753039	6,773359	6,793679
Bosna i Hercegovina	977	BAM	1	3,774917	3,786276	3,797635
EMU	978	EUR	1	7,383097	7,405313	7,427529
Poljska	985	PLN	1	1,683064	1,688128	1,693192

Slika 1: Tečajna lista Hrvatske narodne banke (br.186), utvrđena 26.09.2019.

Izvor: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>, pristupljeno 26.09.2019.

Glavni nositelj monetarne politike u Republici Hrvatskoj je Hrvatska narodna banka koja u velikoj mjeri mora biti samostalna da bi mogla efikasno održati vanjsku i unutarnju ravnotežu.

3.1. Hrvatska narodna banka

Hrvatska narodna banka je središnja banka Republike Hrvatske i glavni nositelj monetarne politike Republike Hrvatske kao što je prethodno rečeno. Valja napomenuti kako u Narodnim novinama postoji Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci kojima su određene zadaće, ovlasti, te ustroj Hrvatske narodne banke s institucijama Republike Hrvatske, te bankama i stranim institucijama i organizacijama.

Hrvatska narodna banka postala je središnja banka Republike Hrvatske ustavom Republike Hrvatske koji je donešen 21. prosinca 1990. godine te su formirane njezine odgovornosti. "Narodna banka Hrvatske je središnja banka Republike Hrvatske. Narodna banka Hrvatske odgovorna je, u okviru svojih prava i dužnosti, za stabilnost valute i za opću likvidnost plaćanja u zemlji i prema inozemstvu. Narodna banka Hrvatske u svom radu je samostalna i odgovorna Hrvatskom saboru. Dobit ostvarena poslovanjem Narodne banke Hrvatske pripada državnom proračunu. Položaj Narodne banke Hrvatske uređuje se zakonom."

(<https://www.zakon.hr/z/590/Zakon-o-Hrvatskoj-narodnoj-banci>) [pristupljeno 22.09.2019.]

Isto tako, jedan od bitnih zakona donešen je u prosincu 2006. godine, a govori o tome da od dana kada Republika Hrvatska pristupi Europskoj Uniji, Hrvatska narodna banka postaje ključni dio Europskog sustava središnjih banaka i kreće obavljati zadatke u harmoniji sa statutima Europskog sustava središnjih banaka i Europskom središnjom bankom.

Sadašnji položaj Hrvatske narodne banke u Republici Hrvatskoj je takav da je ona potpuno samostalna i neovisna u izvršavanju svojih zadataka i u ostvarivanju svojih ciljeva. Što se tiče osnovnih informacija, sjedište joj je u glavnom gradu Republike Hrvatske tj. Zagrebu, gleda ju se kao pravnu osobu, zastupa ju guverner i u jedinstvenom je vlasništvu Republike Hrvatske.

Glavni cilj Hrvatske narodne banke podudara se sa glavnim ciljem monetarne politike, a to je stabilnost cijena. Isto tako, prema Ugovoru o Europskoj Uniji potpomaže ostvarenju ciljeva gospodarske politike Europske Unije.

“Zadaci Hrvatske narodne banke su:

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike,
- držanje i upravljanje međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske,
- izdavanje novčanica i kovanog novca,
- izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača,
- obavljanje poslova supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava,
- vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita kreditnim institucijama i primanje u depozit sredstava tih institucija,
- uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa,
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku,
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti,
- pridonosenje stabilnosti financijskog sustava u cjelini i
- obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.”

(<http://old.hnb.hr/o-hnb/h-opis-hnb.htm>) [pristupljeno 22.09.2019.]

Treba napomenuti kako sve odluke Hrvatske narodne banke polaze od guvernera koji je na vrhu. On ima više važnih funkcija, a prva od njih je samo vođenje Hrvatske narodne banke, zatim organiziranje rada u banci, predstavljanje i zastupanje Hrvatske narodne banke kako u Republici Hrvatskoj, tako i u Europskoj Uniji, propisuje uvjete i načine rada, određuje vremenske rokove, ali isto tako i razrješuje osobe sa ovlastima i odgovornostima, te na kraju donosi različite aktove.

Što se tiče funkcioniranja Hrvatske narodne banke od dana kada je Republika Hrvatska pristupila Europskoj Uniji stvoreni su uvjeti da Hrvatska narodna banka postaje dio Europskog sustava središnjih banaka i usklađena je sa Europskom središnjom bankom. Isto tako usklađeni su i pravni okviri njezinog djelovanja. U budućnosti teži se prema glavnom cilju, a to je uvođenje eura kao valute u Republiku Hrvatsku. Kada euro postane novčana jedinica Republike Hrvatske dolazi do prijenosa svih ovlasti Hrvatske narodne banke na Europsku središnju banku te guverner Hrvatske narodne banke postaje član Upravnog vijeća Europske središnje banke.

Nadalje, zadaće koje će ostati primarne u sklopu Hrvatske narodne banke su sljedeće:

- Hrvatska narodna banka zadržava samostalnost i neovisnost u obavljanju preostalih ciljeva
- Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske
- Izdavanje novčanica i kovanica se ispunjava u skladu sa Europskim sustavom središnjih banaka
- Hrvatska narodna banka sastavlja godišnja izvješća u skladu sa računovodstvom Europske središnje banke

3.2. Europska središnja banka

Kao što je Hrvatska narodna banka zadužena za provođenje monetarne politike u Republici Hrvatskoj, istu funkciju ima i Europska središnja banka u Europskoj Uniji.

“Njezina pravna osnova su Ugovor o funkcioniranju Europske Unije i Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. Ovim statutom su 1. srpnja 1998. godine osnovani Europska središnja banka i Europski sustav središnjih banaka.”

(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.hr.html>) [pristupljeno 23.09.2019.]

Europska središnja banka uz državne središnje banke čine Eurosustav. Eurosustav je bankarski sustav kojemu je glavni cilj održati euro stabilnim i očuvati njegovu vrijednost, također zadužen je za provođenje monetarne politike Europske Unije.

“Osnovne zadaće Eurosustava su:

- Utvrđivanje i provođenje monetarne politike europodručja
- Obavljanje deviznih poslova
- Držanje i upravljanje službenim deviznim pričuvama država članica
- Promicanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava”

(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.hr.html>) [pristupljeno 23.09.2019.]

Od ostalih zadataka Eurosustava možemo izdvojiti pravo odobravanja izdavanja euronovčanica na europodručju, statističke zadaće, zadaće koje su vezane uz tijela i institucije Europske Unije, te međunarodna i europska suradnja.

Što se tiče samog sastava Europske središnje banke, ona ima tri glavna tijela koja su zadužena za donošenje bitnih odluka. Prvo i ključno tijelo za donošenje odluka je upravno vijeće. Njega čine izvršni odbor te svi guverneri državnih središnjih banaka koje su članice eurozone. Drugo bitno tijelo je izvršni odbor. Njegova uloga je da prati svakodnevni rad Europske središnje banke, te ga čine predsjednik i potpredsjednik Europske središnje banke te još četiri člana. Zadnje ali ne i nebitno tijelo je opće vijeće. Opće vijeće ima za ulogu da savjetuje i kordinira, te se također sastoji od predsjednika i potpredsjednika, ali i guvernera državnih

središnjih banaka. Također još jedna bitna uloga općeg vijeća je da savjetuje i pomaže pripremiti nove države članice da postanu države europodručja.

U nastavku će biti rečeno o samom kapitalu i proračunu Europske središnje banke. “Kapital ESB-a potječe iz nacionalnih središnjih banaka svih država članica EU-a te iznosi 10.825.007.069,61 EUR. “

(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html>) [pristupljeno 23.09.2019.]

Kako bi se pravilno rasporedila sredstva postoji način izračuna za udio sredstava svake države članice. Udio se najviše odražava u cjelokupnom stanovništvu i bruto domaćem proizvodu Europske Unije. Isto tako, svakih pet godina se prilagođavaju uvjeti zbog promjene broja nacionalnih središnjih banaka koje su članice Europske Unije.

Iz tablice 1. možemo vidjeti raspodjelu sredstava o kojima je ranije rečeno. Možemo vidjeti kako najveći koeficijent u postotku ima Njemačka sa 18,37%, a prate ju Francuska sa 14,21% i Italija sa 11,80%. Isto tako, logično je da njih troje i novčano imaju najveći udjel u kapitalu. Što se tiče ukupnog uplaćenog kapitala svih država članica europodručja on iznosi nešto više od 7 milijardi i 536 milijuna eura.

Tablica 1 : Doprinosi nacionalnih središnjih banaka europodručja kapitalu Europske središnje banke

Nacionalne središnje banke	Ključ za upis kapitala (%)	Uplaćeni kapital (euri)
Belgija	2,5280	273.656.178,72
Njemačka	18,3670	1.988.229.048,48
Estonija	0,1968	21.303.613,91
Irska	1,1754	127.237.133,10
Grčka	1,7292	187.186.022,25
Španjolska	8,3391	902.708.164,54
Francuska	14,2061	1.537.811.329,32
Italija	11,8023	1.277.599.809,38
Cipar	0,1503	16.269.985,63
Latvija	0,2731	29.563.094,31

Litva	0,4059	43.938.703,70
Luxemburg	0,2270	24.572.766,05
Malta	0,0732	7.923.905,17
Nizozemska	4,0677	440.328.812,57
Austrija	2,0325	220.018.268,69
Portugal	1,6367	177.172.890,71
Slovenija	0,3361	36.382.848,76
Slovačka	0,8004	86.643.356,59
Finska	1,2708	137.564.189,84
UKUPNO	69,6176	7.536.110.121,69

Izvor: obrada autora prema:

(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html>) [pristupljeno 23.09.2019.]

Treba naglasiti da kako one zemlje u europodručju, tako i one koje su izvan njega moraju doprinjeti troškovima poslovanja Europske središnje banke. Njihovi koeficijenti i uplaćeni kapital biti će prikazani u tablici 2.

Iz tablice 2. možemo vidjeti raspodjelu sredstava nacionalnih središnjih banaka izvan europodručja. Može se vidjeti kako najveći koeficijent ima Ujedinjeno Kraljevstvo, a on iznosi 14,34%, a slijede ga Poljska sa 5,20% i Švedska sa 2,52%. Sukladno tome oni imaju najveći uplaćeni kapital. Isto tako, u društvu ovih zemalja nalazi se i Republika Hrvatska čiji je ključ za upis kapitala 0,57% i uplaćuje kapital od 2.302.884,94 milijuna eura. Ukupni uplaćeni kapital nacionalnih središnjih banaka izvan europodručja iznosi nešto više od 123 milijuna i 300 tisuća eura. Treba napomenuti da ove zemlje koje se nalaze izvan europodručja ne posjeduju pravo u raspoloživoj dobiti Europske središnje banke, ali ni ne moraju sudjelovati u financiranju ako dođe do gubitaka Europske središnje banke.

Tablica 2 : Doprinosi nacionalnih središnjih banaka izvan europodručja kapitalu Europske središnje banke

Nacionalne središnje banke	Ključ za upis kapitala (%)	Uplaćeni kapital (euri)
Bugarska	0,8511	3.454.936,32
Češka	1,6172	6.564.825,54
Danska	1,4986	6.083.383,35
Hrvatska	0,5673	2.302.884,94
Mađarska	1,3348	5.418.457,29
Poljska	5,2068	21.136.367,55
Rumunjska	2,4470	9.933.297,11
Švedska	2,5222	10.238.562,31
Ujedinjeno Kraljevstvo	14,3374	58.200.921,14
UKUPNO	30,3824	123.333.635,55

Izvor: obrada autora prema:

(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html>) [pristupljeno 23.09.2019.]

4. Fiskalna politika

Prije samog definiranja fiskalne politike, bitno je spomenuti fiskalni sustav. Fiskalni sustav obuhvaća poreze, doprinose, sve oblike državnih prihoda i rashoda i propise. Kako bi fiskalni sustav funkcionirao potrebni su fiskalni propisi kojima se prikupljaju fiskalni prihodi, determiniraju ostali javni prihodi, te utvrđuju fiskalni rashodi.

Fiskalni sustavi ispod sebe imaju svoje podsustave. Podsustavi mogu biti: porezni sustav, sustav pristojbi, carinski sustav, sustav koncesija, sustav doprinosa socijalnog osiguranja, te sustav ostalih davanja i donacijski sustav.

Što se tiče samog definiranja fiskalne politike, postoje raznovrsne definicije, u nastavku ću navesti određene.

Prema Babiću, fiskalna se politika može definirati kao svjesna promjena državnih prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike, poput pune zaposlenosti, stabilnih cijena, zadovoljavajuće stope rasta gospodarstva i ostvarivati eksternu ravnotežu (Babić; 1998.)

Također, fiskalna politika je usmjerena na korištenje instrumenata javnih (državnih ili društvenih) prihoda i rashoda, kao instrumenata financiranja općih i zajedničkih potreba, kojima se ostvaruju širi ciljevi ekonomske politike. (Crkvenac; 1997.)

I kako navodi Bezanić, pod fiskalnom politikom podrazumijeva se ponajprije upravljanje proračunskim приходima i rashodima. Cilj svake države je postići gospodarski rast uz istodobnu visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a ti su ciljevi u potpunosti ostvarivi jedino uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike. (Bezanić,2006.)

Glavni ciljevi fiskalne politike su:

- Razvoj domaćih proizvoda
- Stabilnost cijena i stabilnost domaćih proizvoda
- Pravedna raspodjela dohodaka

Fiskalna politika temelji se na svojim osnovnim funkcijama, a to su:

- Alokacijska funkcija
- Distribucijska funkcija
- Stabilizacijska funkcija

Alokacijska funkcija fiskalne politike ima za zadaću da rashodima i porezima zadovolji javne potrebe države, to npr. može biti izgradnja autoceste.

Distribucijskom funkcijom nastoji se ostvariti jedan od glavnih ciljeva fiskalne politike koji je naveden ranije, a to je pravedna raspodjela bogatstva. Država nastoji promijeniti raspodjelu dohodaka, bogatstva ili potrošnje koju ostvaruje na tržištu iz razloga da zadovolji političke ili socijalne kriterije.

Stabilizacijska funkcija kao što iz samoga naziva govori, trudi se vratiti gospodarski sustav zemlje u ravnotežu kako bi ostvarila ekonomske ciljeve.

Nadalje, kako bi fiskalna politika ostvarila svoje ciljeve, služi se sa posebnim sredstvima tj. instrumentima. Instrumenti fiskalne politike su:

- Automatski stabilizatori
- Formule elastičnosti
- Diskrecijske mjere

Automatski stabilizatori su svi javni prihodi i javni rashodi koji samostalno bez miješanja države interveniraju na oscilacije u privatnom djelokrugu. Jedan od najvažnijih automatskih stabilizatora je porez na dohodak.

Formula elastičnosti predstavlja restrikcije upućene na otklanjanje razloga i posljedica kriza u gospodarstvu neke države. To npr. mogu biti drastične promjene u stopi nezaposlenosti i bruto domaćem proizvodu.

Diskrecijske mjere se također odnose na krize u gospodarstvu neke države, a poduzimaju ih nacionalna tijela vlastitom procjenom, iako krize nisu unaprijed utvrđene.

Razlikujemo dva osnovna učinka fiskalne politike:

- Ekspanzivna fiskalna politika
- Restriktivna fiskalna politika

Do ekspanzivne fiskalne politike dolazi u dva slučaja. Prvi slučaj je ako je nezaposlenost previsoka, a drugi slučaj je ako se gospodarstvo ne razvija dovoljno brzo po želji države. Tada država pokušava povećati zaposlenost ili razviti gospodarstvo putem povećanja broja zaposlenih, povećavanjem mirovina, povećavanjem invalidnina, povećanjem socijalnih davanja, povećava različita oslobođenja ili olakšice i tim akcijama želi izvući reakcije smanjenja poreznog opterećenja i smanjenja plaćanja carina. Na taj način država dolazi do povećanja ekonomske i kupovne snage, a samim tim dolazi do povećanja zaposlenosti i gospodarskog rasta i razvoja.

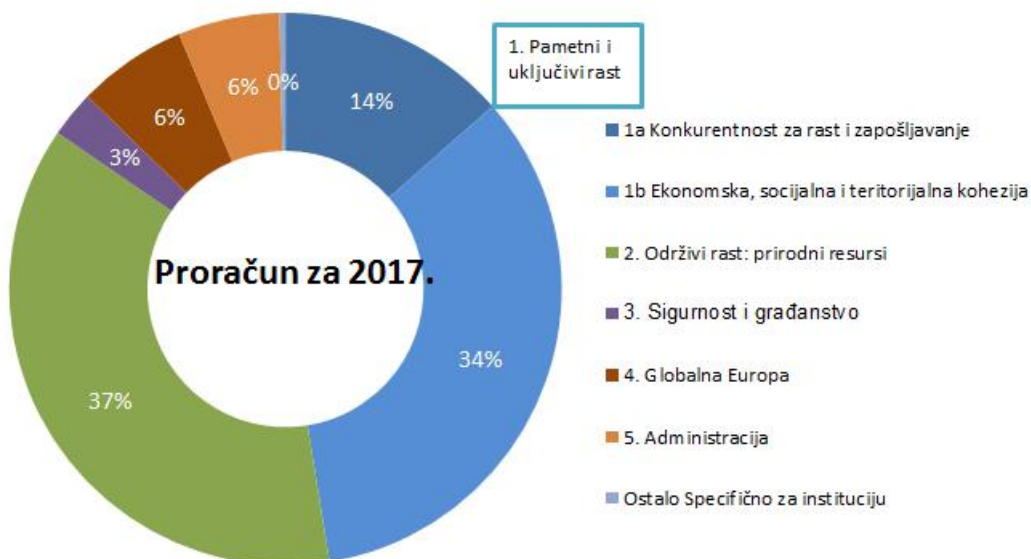
Što se tiče restriktivne fiskalne politike, do nje dolazi ako je prisutna velika inflacija. Prisutnost velike inflacije znači smanjenje vrijednosti raspoloživog novca u gospodarstvu koje služi za nove kupovine te se tako smanjuje potrošnja tj. potražnja i automatski dolazi do pritiska na cijene. Samim time zadatak restriktivne fiskalne politike je smanjenje rashoda i prihoda javnog sektora.

4.1. Fiskalna politika u EU

Fiskalna politika odnosno fiskalni sustav Europske Unije je u svakoj mjeri posebniji od fiskalnih sustava država članica Europske Unije. On se može podijeliti na tri osnovna dijela. Prvi dio je proračun Europske Unije, drugi dio je standardizacija oporezivanja, a treći dio je usklađenost fiskalnih i proračunskih politika svih zemalja članica Europske Unije prema kriterijima iz Maastrichta i pakta o rastu i stabilnosti.

Proračun Europske Unije prije svega služi kao zajednička blagajna putem koje se financiraju različite politike Europske Unije. Prije svega izvori prihoda Europske Unije su uvozne carine, doprinosi država članica i različite novčane kazne.

Da bi došlo do trošenja proračuna Europske Unije, prije svega dolazi do pripreme proračuna. O tome kako će se pripremiti proračun odlučuju Europska Komisija, Europsko Vijeće i Europski Parlament. Europska Komisija radi nacrt te ga dostavlja Parlamentu i Vijeću na pregled, te zajednički postižu dogovor. Što se tiče trošenja proračuna, vlade država članica upravljaju sa 80% sredstava u proračunu, a za sve je nadležna Europska Komisija koja u slučaju pogrešaka radi povrat sredstava.

Grafikon 1 : Proračun Europske Unije za 2017. godinu (157,9 milijardi eura)

Izvor: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/expenditure_hr, pristupljeno 24.09.2019.

Iz grafikona 1. možemo vidjeti na primjeru proračuna 2017. godine na što se troše sredstva iz proračuna. Najveći postotak, čak 37% proračuna odlazi na održivi rast i prirodne resurse, nadalje 34% proračuna odvaja se za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, 14% odlazi na konkurentnost za rast i zapošljavanje, po 6% odvaja se za globalnu Europu, ali i za administraciju, te 3% na sigurnost i građanstvo. Ukupni proračun Europske Unije za 2017. godinu bio je 157,9 milijardi eura.

Ono što je također bitno za spomenuti, a itekako se tiče proračuna Europske Unije su Maastriški kriteriji, te Pakt o stabilnosti i rastu. Prije svega, važno je spomenuti kako je fiskalna politika ostala pod vlasti članica Europske Unije. Takav fiskalni položaj prvo je reguliran kriterijima iz Maastrichta, a zatim i Paktom o stabilnosti i rastu.

Maastriški kriteriji konvergencije, kao što je prethodno spomenuto, predstavljaju gospodarske uvjete kojima se procjenjuje spremnost zemalja članica EU za sudjelovanje u EMU.

Kriterijima konvergencije definirani su okviri kretanja inflacije, deviznog tečaja i kamatnih stopa. Također, određeni su ciljevi koji se izravno odnose na fiskalnu politiku. Javni dug pojedine članice EU ne smije prelaziti 60% BDP-a, a proračunski deficit 3% BDP-a. (H. Šimunović; 2007.)

Pakt o stabilnosti i rastu usvojen je u Amsterdamu 1997. godine i njegova glavna uloga je da se pokušaju smanjiti pojave proračunskih deficita. Njime je Europska Unija nastavila provoditi razumnu proračunsku politiku gdje su zemlje članice primorane da svoje proračunske račune dovedu do nule tj. u ravnožežu ili čak u suficit.

4.2. Fiskalna politika u RH

Republika Hrvatska je imala specifičnu situaciju u odnosu na druge zemlje u vezi razvoja kako cjelokupnog gospodarstva tako i fiskalne, ali i drugih politika. Razlozi su ratna agresija, raspad bivše države i tranzicija.

“Kako navodi Kesner-Škreb stabilizacijskim programom iz listopada godine 1993. stvoreni su uvjeti za razvoj gospodarstva i za provedbu tranzicijskoga procesa. Reforma poreznoga sustava započela je godine 1994., kada su doneseni Zakon o porezu na dohodak i Zakon o porezu na dobit te uvedene trošarine kao indirektni porezi. Cilj je reforme bilo stvaranje modernoga tržišno usmjerenoga poreznog sustava, u skladu s preporukama međunarodnih institucija, a zasnovanoga na načelima neutralnosti, pravednosti, progresivnosti, široke porezne osnovice, potrošnje kao glavne osnovice oporezivanja i povećavanja javnih prihoda. 1996. godine uvedena je nova carinska tarifa, a 01. siječnja 1998. uveden je PDV (porez na dodanu vrijednost), čime je u najvećoj mjeri završena porezna reforma. PDV je samo nakratko povećao cijene, ali se koristi od njegovoga uvođenja očituju u znatno većim prihodima koji su rezultat povećanja porezne discipline uzrokovane ugrađenim samokontrolnim mehanizmom. Time je hrvatski porezni sustav postao kompatibilan s poreznim sustavima razvijenih zemalja.” (Kesner-Škreb; 2009.)

U sljedećim razdobljima, dolazi do rješavanja problema odgovarajućim fiskalnim politikama, i to na način da se podmiruju obaveze države kako bi se dao poticaj gospodarstvu države. Republika Hrvatska i dalje provodi prilagodbe svog gospodarstva i provodi nizove reformi, ali i dalje imamo probleme visokog proračunskog deficita te rastućeg javnog duga koji nam i dalje zaprječuju put kvalitetnog vođenja fiskalne politike. Neke od aktivnosti kojima možemo smanjiti proračunski deficit su smanjenje plaća u državnim službama, reforma zdravstvenog sustava, reforma mirovinskog sustava, fiskalna decentralizacija, vraćanje neisplaćenih dugova, smanjenje poreznog opterećenja plaća, te potaknuće gospodarskog rasta i razvoja te zapošljavanja i proizvodnje.

Što se samog proračuna Republike Hrvatske tiče, on se okvirno može podijeliti na:

- Državni proračun
- Proračun izvanproračunskih fondova
- Proračuni jedinica lokalne uprave i lokalne samouprave

Državni proračun čine proračunski korisnici odnosno njihovi prihodi i rashodi. To su sve institucije i tijela koja se financiraju iz državnog proračuna, tj. ministarstva, državne agencije i slično.

Proračun izvanproračunskih fondova čine državne tvrtke te različiti fondovi. To mogu biti: Zavod za zapošljavanje, Mirovinski fond, Zdravstveni fond, Hrvatske ceste i autoceste, Hrvatske vode, Hrvatski fond za privatizaciju, Fond za zaštitu okoliša.

Proračuni jedinica lokalne uprave i lokalne samouprave čine proračune lokalnih jedinica. To su proračuni općina, gradova i županija.

Iako bilježimo napredak u razvoju fiskalne politike od samog nastanka države do danas, uvijek postoje mogućnosti napretka. Neki od savjeta Europske Unije za napredak fiskalne politike u Republici Hrvatskoj su:

- Zadržavanje postojeće razine javne potrošnje
- Postepena fiskalna prilagodba
- Proračunsko planiranje
- Usmjerenje intenziteta i karaktera fiskalne politike
- Dugoročna kredibilnost fiskalne politike
- Provođenje poreznih reformi

5. Zaključak

U nastojanju da se ostvare glavni ciljevi ekonomske politike, posebice u nastojanju kako bi se osigurala ekonomska ekspanzija, ali i da se postigne puna zaposlenost te stabilnost cijena i gospodarstva kao cjeline, većina zemalja teže kombiniranjem mjera monetarne i fiskalne politike. Postupak kombinacije monetarne i fiskalne politike je opće prihvaćen u suvremenoj ekonomskoj teoriji i praksi.

Glavni cilj današnje monetarne i fiskalne politike odnosi se na područje reguliranja potražnje. Instrumenti i mjere kako monetarne, tako i fiskalne politike moraju koordinirati u svom općem djelovanju kako bi se postigla ekspanzija i stabilnost ekonomije, odnosno kako bi se postigli zacrtani makroekonomski ciljevi.

Štoviše, kompaktnost monetarne i fiskalne politike je jedina racionalna metoda kako bi se regulirala potražnja, odnosno očuvala eventualno ostvarena monetarna stabilnost, ali i ekonomska ravnoteža.

Zaključno, sve ovo što je ranije rečeno nalaže i Europska Unija. Naime bližimo se nastanku ogromnog zajedničkog tržišta kapitala u kojemu će se trgovati u samo jednoj valuti, a ta valuta će biti euro i gdje će svako zaduživanje biti prebrzo i biti će kažnjeno visokim troškovima, tj. velikom kamatnom stopom.

6. Izjava o akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta : Antonio Matovinović

Matični broj studenta: 1-321/15

Naslov rada: Fiskalna i monetarna politika

Svojim potpisom jamčim:

- Da sam jedini/a autor/ica ovog rada.
- Da su svi korišteni izvori, kako objavljeni, tako i neobjavljeni, adekvatno citirani i parafrazirani te popisani u bibliografiji na kraju rada.
- Da ovaj rad ne sadrži dijelove radova predanih na Veleučilište Baltazar Zaprešić ili drugim obrazovnim ustanovama.
- Da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio nastavnik.

Potpis studenta

Matovinović Antonio

7. Životopis

Životopis

OSOBNJE INFORMACIJE **Matovinović Antonio**

Naselje Urije 12/1, 35400 Nova Gradiška (Croatia)

0955369336

antonio.matovinovic@gmail.com

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

2010–2014

Tehničar za računalstvo

Elektrotehnička i ekonomska škola
Ulica Ljudevita Gaja 24, 35400 Nova Gradiška (Hrvatska)

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik hrvatski

Strani jezici

Engleski

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
Engleski	B2	B2	B2	B2	B2

Stupnjevi: A1 i A2: Početnik - B1 i B2: Samostalni korisnik - C1 i C2:

Iskusni korisnik

Zajednički europski referentni okvir za jezike

Ostale vještine Dobro poznavanje rada u Microsoft Office-u.

Vozačka dozvola B

Popis literature

1. Kesner Škreb M. (2009), Regionalna politika Europske Unije, Institut za javne financije, Zagreb
2. Benazić M. (2006), Fiskalna politika i gospodarska aktivnost u Republici Hrvatskoj, Model kointegracije.
3. Jurković P. (2002.), Javne financije, Massmedia, Zagreb
4. Družić, G. (2000.), Utjecaj fiskalne politike na gospodarski razvoj Hrvatske, zbornik radova “Tendencije u razvoju financijske aktivnosti države”, Zagreb
5. Jelčić, B. (2001.), Javne financije, RRiF, Zagreb
6. Šimunović H. (2005.), “Fiskalni federalizam u Europskoj Uniji: odnosi fiskalnih nadležnosti”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu
7. Rotte R. (2004.), “The political economy of EMU and the EU Stability Pact”, U.M. Baimbridge & Whyman P., London
8. Babić M. (1998.), Makroekonomija, MATE, Zagreb
9. Blanchard O. (2012.), Makroekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
10. Lang M., Krznar I. (2004.), Transmission Mechanism of Monetary Policy in Croatia, Croatian National Bank, Zagreb
11. Europska Unija. Proračun Europske Unije za 2017. godinu URL:
https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/expenditure_hr (24.09.2019.)
12. Europska Unija. Doprinosi nacionalnih središnjih banaka izvan europodručja kapitalu Europske središnje banke.
URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html> (23.09.2019.)
13. Europska Unija. Doprinosi nacionalnih središnjih banaka u europodručju Europske središnje banke.
URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html> (23.09.2019.)
14. Europska Unija. Proračun Europske Unije. URL:
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.hr.html> (23.09.2019.)
15. Europska Unija. Eurosustav. URL:
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.hr.html> (23.09.2019.)
16. Europska Unija. Ugovor o funkcioniranju Europske Unije.
URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.hr.html> (23.09.2019.)

17. Hrvatska narodna banka. Zadatci Hrvatske narodne banke.
URL: <http://old.hnb.hr/o-hnb/h-opis-hnb.htm> (22.09.2019.)
18. Zakon. Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci.
URL: <https://www.zakon.hr/z/590/Zakon-o-Hrvatskoj-narodnoj-banci> (22.09.2019.)
19. Hrvatska narodna banka. Ciljevi monetarne politike.
URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi> (22.09.2019.)
20. European central bank. Objectives of monetary policy.
URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/objective/html/index.en.html> (22.09.2019.)
21. Europska Unija. Europska centralna banka.
URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr
(22.09.2019.)
22. Hrvatska narodna banka. Tečajna lista Hrvatske narodne banke.
URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>
(26.09.2019.)
23. Hrvatska narodna banka. Obavezna pričuva. URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/instrumenti/obvezna-pricuva> (26.09.2019.)

Popis tablica

Tablica 1 : Doprinosi nacionalnih središnjih banaka europodručja kapitalu Europske središnje banke.....	11
Tablica 2 : Doprinosi nacionalnih središnjih banaka izvan europodručja kapitalu Europske središnje banke.....	13

Popis grafikona

Grafikon 1 : Proračun Europske Unije za 2017. godinu (157,9 milijardi eura).....	17
--	----

Popis slika

Slika 1 : Tečajna lista Hrvatske narodne banke (br.186), utvrđena 26.09.2019.....	6
---	---